

7/2017

Momentti

Sisältö

LAINSÄÄDÄNTÖKATSAUS • Vahvistetut lait 2 • Hallituksen esitykset 2 • Valtioneuvoston asetukset 5
• **OIKEUSTAPAUKSET** • Korkein oikeus 6 • Korkein hallinto-oikeus 7

➤ VAHVISTETUT LAIT

- **Laki vesilain muuttamisesta, laki ympäristönsuojelulain 68 ja 69 §:n muuttamisesta ja laki eräistä vesien käyttämisestä var-
ten myönnettävistä oikeuk-
sista annetun lain kumoami-
sesta (611–613/2017)**

*HE 262/2016 vp
TaVL 12/2017 vp
PeVL 8/2017 vp
MmVL 11/2017 vp
YmVM 9/2017 vp*

Lait tulevat voimaan 1.1.2018.

Vesilain omaksi lunastamista ja käyttöoikeuden perustamista koskevat säännökset saatetaan sopusointuun perustuslain kanssa. Ympäristönsuojelulakiin tehdään vesilain muuttamisesta johtuvat teknisluonteiset tarkistukset. Vesilain mukaan luvanvaraisten hankkeiden piiriä rajataan siten, että johdon sijoittaminen valtavyölyän ja tunnelin sijoittaminen valtavyölyän tai kulkuvyölyän alitse ei enää kaikissa tapauksissa edellytä lupaa. Luvanvaraisuus määräytyy yksinomaan hankkeen vaikutusten perusteella. Lupaa edellyttämättömästä valtavyölyän liittavasta johdosta on tehtävä ilmoitus vesilain mukaiselle valvontaviranomaiselle.

- **Laki postilain muuttamisesta (614/2017)**

*HE 272/2016 vp
PeVL 7/2017 vp
PuVL 3/2017 vp
LiVM 9/2017 vp*

Laki tuli voimaan 15.9.2017. Lain 17 § tulee kuitenkin voimaan 1.7.2018.

Laki tarjoaa mahdollisuuden tuottaa posti- ja jakelupalveluja hyvin erilaisilla tavoilla eikä sääntely estä uusien palvelujen syntymistä. Kokonaisuudistuksen jälkeen pos-

tiyritykset voivat toimia kannattavasti muuttuvassa toimintaympäristössä ja samalla turvata laadukkaat ja kattavat jakelupalvelut koko maan alueella. Yleispalvelun tarjoamiseen asetettuja velvoitteita sopeutetaan muuttuvaan toimintaympäristöön, mahdollistetaan yleispalvelun tarjoajan toiminta ilman valtion tukea, avataan postinumero- ja osoiterekisteritietoja sekä poistetaan muuta alan toimintaa tai toimijoita haittaavaa tai vanhentunutta sääntelyä.

- **Laki ampuma-aselain muuttamisesta, laki rikoslain 41 luvun 1 §:n muuttamisesta ja laki poliisilain 2 luvun muuttamisesta (623–625/2017)**

*HE 266/2016 vp
PeVL 11/2017 vp
HaVM 12/2017 vp*

Lait tulevat voimaan 1.12.2017.

Lait uudistavat aselupamenettelyä aseturvallisuutta vaarantamatta. Hankkimis- ja hallussapitolupamenettely sekä yksityistä valmistamislupaa koskeva lupamenettely yhdistetään aselupamenettelyksi. Aselupaa voi hakea sähköisesti, mikä joustavoittaa ja nopeuttaa lupamenettelyä ja vähentää henkilökohtaisen asioinnin tarvetta. Sähköisen menettelyn rinnalla säilyy mahdollisuus hakea lupaa poliisilaitoksella asioiden. Aseluvan hakemista ei ole sidottu hakijan kotikuntaan tai kotipaikkaan, vaan lupahakemuksen voi jättää haluumalleen poliisilaitokselle.

- **Laki jätelain muuttamisesta, laki ympäristönsuojelulain 221 a §:n muuttamisesta, laki merenkulun ympäristönsuojelulain muuttamisesta, laki aluksen teknisestä turvallisuudesta ja turvallisuudesta käytöstä annetun lain muuttamisesta ja laki rikoslain 48 luvun 1 §:n**

muuttamisesta (626–630/2017)

*HE 69/2017 vp
YmVM 10/2017 vp*

Lait tulivat voimaan 15.9.2017. Laki rikoslain 48 luvun 1 §:n muuttamisesta tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Laeissa annetaan Euroopan unionin aluskierrätyksestä annetun asetuksen täytäntönnönnön kannalta tarpeelliset merenkulkua, jätehuoltoja, ympäristönsuojelua, työsuojelua ja rangaistuksia koskevat kansalliset säännökset. Laeilla nimitään aluskierrätysasetuksen mukaiset toimivaltaiset viranomaiset.

➤ HALLITUKSEN ESITYKSET

- **Hallituksen esitys (HE 97/2017 vp) eduskunnalle veronkannon, verotuksen toimittamisen ja eräiden seuraamusmaksujen uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi.**

Uudessa veronkantolaissa säädettäisiin Verohallinnolle suoritettavien verojen ja maksujen kannossa, maksamisessa ja perinnässä sovellettavasta yhtenäisestä kantomenettelystä. Verotuksen reaaliaikaisuuden edistämiseksi tuloverotuksessa, kiinteistöverotuksessa ja tonnistoverotuksessa säädettäisiin verotuksen päättymisestä verovelvolliskohtaisesti, jolloin verovelvollisen verotus voisi päättyä nykyistä aiemmin. Tuloverotuksessa, kiinteistöverotuksessa ja tonnistoverotuksessa otettaisiin käyttöön verotuksen päättymisen jälkeen tehtävä täydentävä verotuspäätös tilanteissa, joissa verovelvollinen ilmoittaa sellaisen verotukseen vaikuttavan uuden tiedon, johon verotus ei ole aiemmin perustunut.

Tuloverotuksen, kiinteistövero-
tuksen, perintö- ja lahjaverotuksen
sekä varainsiirtoverotuksen se-
uraamusjärjestelmää yhtenäistettäi-
siin ja seuraamusten vaikuttavuut-
ta parannettaisiin. Varainsiirtove-
eroon liittyvä ilmoittamisvelvolli-
suus laajeni kiinteistöjen luovu-
tuksiin. Sähköisten menettely-
tapojen lisäämiseksi yhteisön ja
yhteisöyhteisöjen olisi annettava kiin-
teistövero- ja varainsiirtoveroa
koskevat tiedot sähköisesti. Pakol-
linen sähköinen ilmoittaminen va-
ransiirtoverotuksessa koskisi
myös kiinteistövälittäjiä ja arvo-
paperikauppiaita. Veronumero-
rekisterin rekisterimerkinnän säi-
lyttämistä ja poistamista koskevaa
sääntelyä tarkennettaisiin. Korrup-
tion liittyvien rikosten paljasta-
misen ja selvittämisen edistämi-
seksi verotustietojen julkisuudesta
ja salassapidosta annetussa laissa
säädetäisiin Verohallinnon oikeu-
desta antaa omasta aloitteestaan
verotustietoja verovelvollista kos-
kevine tunnistetietoineen esitut-
kintaviranomaiselle. Lait on tar-
koitettu tulemaan voimaan
1.5.2018. Uusi veronkantolaki sekä
varainsiirtoverolain ja kiinteistö-
verolain muutokset tulisivat kui-
tenkin voimaan vasta 1.11.2019.

● **Hallituksen esitys (HE 100/
2017 vp) eduskunnalle alkoholi-
laiksi ja eräksi siihen liitty-
viksi laeiksi.**

Alkoholilain keskeiset periaatteet
säilyisivät pääosin ennallaan.
Alkoholipitoisiin aineisiin liitty-
vän elinkeinotoiminnan luvanva-
raisuutta ja lupamenettelyä koske-
vat säännökset koottaisiin yhteen.
Alkoholipitoisten aineiden valmis-
tusta ja myyntiä koskevat keskei-
set velvollisuudet säilyisivät pää-
osin ennallaan. Erityisesti alkoholi-
juomien anniskeluun liittyvä
sääntelyä kevennettäisiin esimer-
kiksi vapauttamalla anniskeluai-
koja sekä anniskelupaikan vastaa-
via hoitajia ja anniskelualueita kos-
kevia edellytyksiä. Alkoholiyhtiöl-
le kuuluvaa alkoholijuomien vä-
hittäismyynnin yksinoikeutta
muutettaisiin sallimalla luvanva-
raiseen vähittäismyyntiin kaikki
enintään 5,5 tilavuusprosenttia
etyylialkoholia sisältävät alkoholi-
juomat. Tilaviinin ja lahdiin erityis-
ten vähittäismyyntilupien rinnalle

otettaisiin käyttöön käsityöläis-
oluiden vähittäismyyntilupajärjes-
telmä. Alkoholilain lupa- ja val-
vontaviranomaiset ja niiden toimi-
vallanjako säilyisivät ennallaan.
Esityksellä tehostettaisiin lain toi-
meenpanoa ottamalla käyttöön lu-
vanhaltijoiden omavalvonta. Lähi-
ympäristön ja kunnan asukkaiden
vaikutusmahdollisuuksia lisättäi-
siin alkoholilain soveltamisessa.
Alkoholilainsäädäntöä siirrettäi-
siin asetustasolta lain tasolle. Ma-
joitus- ja ravitsemistoiminnasta an-
netusta laista poistettaisiin ravitse-
misliikkeiden aukioloaikaa koske-
va sääntely. Rikoslainsäädäntöön
ja valmisteverotuslainsäädäntöön
tehtäisiin pääosin teknisluonteisia
muutoksia. Lait on tarkoitettu tule-
maan voimaan 1.1.2018 tai mah-
dollisimman pian tämän jälkeen.
Ehdotetussa alkoholilaissa on usei-
ta siirtymäaikaa koskevia sään-
nöksiä.

● **Hallituksen esitys (HE 103/
2017 vp) eduskunnalle laeiksi
sakon ja rikesakon määräämi-
sestä annetun lain ja ajokortti-
lain muuttamisesta sekä
eräksi niihin liittyviksi
laeiksi.**

Esityksessä ehdotetaan laajennet-
tavaksi sakkomenettelyn tosiasial-
lista käyttöalaa siirtämällä toimi-
valta ajokiellon määräämiseen poliisille. Muutoksen johdosta rattijuo-
pumuksia voitaisiin saksitella
sakkomenettelyssä. Sakkomenet-
telyn edellytyksenä ei enää olisi
teon tunnustaminen ja seuraamuk-
sen hyväksyminen. Tämän johdos-
ta muutoksenhakumahdollisuuksia
lisättäisiin. Ajokieltoimenette-
lyä yksinkertaistettaisiin ja mah-
dollisuuksia määrätä väliaikainen
ajokielto päättymään laajennetta-
isiin. Esitys liittyy valtion vuoden
2018 talousarvioesitykseen. Lait on
tarkoitettu tulemaan voimaan
vuonna 2019.

● **Hallituksen esitys (HE 104/
2017 vp) eduskunnalle etu- ja
sukunimilaksi ja laiksi rekis-
teröidystä parisuhteesta an-
netun lain 8 ja 9 §:n muuttami-
sesta.**

Esityksessä ehdotetaan säädettä-
väksi etu- ja sukunimilaki, jolla ku-
mottaisiin nykyinen nimilaki. Esi-

tyksen tavoitteena on ajantasaistaa
etu- ja sukunimiä koskeva lainsä-
däntö erityisesti valinnanvapautta
lisäämällä, keventää menettelyjä
nimiasioissa ja mahdollistaa siirty-
minen nimiasioiden sähköiseen
käsittelyyn. Nimenantovelvoitetta
koskevaa määräaikaa ehdotetaan
nostettavaksi kahdesta kuukau-
desta kolmeen kuukauteen. Maista-
raattien ja seurakuntien vastuunja-
koa ehdotetaan selkeytettäväksi.
Nimilautakunnan lausuntoa edel-
lytettäisiin nykyistä harvemmissa
hakemustyypeissä. Lisäksi ehdote-
taan muutettavaksi rekisteröidystä
parisuhteesta annettua lakia. Laista
poistettaisiin rajoitus, jonka pe-
rusteella rekisteröidyn parisuh-
teen osapuoliin ei sovelleta puoli-
son sukunimeä koskevia säännök-
siä. Etu- ja sukunimilaki on tarkoi-
tettu tulemaan voimaan aikaisin-
taan vuoden kuluttua siitä, kun se
on hyväksytty ja vahvistettu. Laki
rekisteröidystä parisuhteesta an-
netun lain muuttamisesta on tar-
koitettu tulemaan voimaan mah-
dollisimman pian.

● **Hallituksen esitys (HE 105/
2017 vp) eduskunnalle laeiksi
matkapalveluyhdistelmistä ja
kuluttajansuojalain muuttami-
sesta.**

Esityksessä ehdotetaan säädettä-
väksi uusi laki matkapalveluyh-
distelmistä, joka korvaisi voimassa
olevan valmismatkalain. Lisäksi
ehdotetaan tehtäväksi eräitä vähäi-
siä muutoksia kuluttajansuojalakiin.
Laeilla pantaisiin osaltaan
täytäntöön direktiivi matkapake-
teista ja yhdistetyistä matkajärjes-
telyistä. Ehdotettu laki matkapal-
veluyhdistelmistä olisi soveltamis-
alaltaan voimassa olevaa lakia laa-
jempi. Matkapakettien lisäksi mat-
kapalveluyhdistelmiä olisivat yh-
distetyt matkajärjestelyt. Lisäksi
muutoksia ehdotetaan säännök-
siin, jotka koskevat matkanjärjestä-
jän ja matkanvälittäjän tiedonanto-
velvoitteita, matkustajan oikeutta
peruuttaa sopimus ennen matkan
alkua, hinnan ja muiden matkapa-
kettisopimuksen ehtojen muutta-
mista matkanjärjestäjän aloitteesta
sekä matkustajan oikeuksia siinä
tapauksessa, että matkanjärjestä-
jän suorituksessa on virhe. Esitys
liittyy läheisesti ehdotukseen halli-
tuksen esitykseksi eduskunnalle

laeiksi matkapalveluyhdistelmien tarjoajista, matkapalveluyhdistelmien tarjoajan valvonta- ja maksukyvyttömyyssuojamaksusta sekä Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain muuttamisesta. Tarkoituksena on, että esitykset annetaan samanaikaisesti. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.7.2018.

● **Hallituksen esitys (HE 107/2017 vp) eduskunnalle laeiksi vuoden 2018 tuloveroasteikosta ja tuloverolain muuttamisesta.**

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki vuoden 2018 tuloveroasteikosta. Asteikon tuloaraja korotettaisiin noin 1,5 prosentilla. Tämän lisäksi asteikon kolmannen tuloluokan euromääräistä alarajaa korotettaisiin 600 eurolla. Niin sanotun solidaarisuusveron alaraja säilyisi nykyisellään. Asteikon kaikkien tulo luokkien marginaaliveroprosentteja alennettaisiin. Tuloverolakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että työtulovähennyksen enimmäismäärää sekä poistumaprosenttia samoin kuin kunnallisverotuksen perusvähennyksen enimmäismäärää korotettaisiin. Tuloverolakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös työnantajan kustantaman koulutuksen verovapaudesta. Tilapäistä työskentelyä erityisellä työnteke mispaikalla koskevaa työskentelyn aikarajaa pidennettäisiin kahdesta vuodesta kolmeen vuoteen. Esitys liittyy valtion vuoden 2018 talousarvioesitykseen. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2018 alusta.

● **Hallituksen esitys (HE 110/2017 vp) eduskunnalle laiksi tupakkaverosta annetun lain muuttamisesta.**

Esityksessä ehdotetaan, että savukkeiden, sikareiden ja pikkusikareiden, piippu- ja savuketupakan sekä savukkeiksi käärivän hienoksi leikatun tupakan veroa korotettaisiin keskimäärin 21 prosenttia. Korotukset toteutettaisiin kahden vuoden aikana neljässä vaiheessa siten, että ensimmäinen korotus tehtäisiin vuoden 2018 alusta, toinen heinäkuun 2018 alusta, kolmas vuoden 2019 alusta

ja neljäs korotus heinäkuun 2019 alusta. Korotukset olisivat pääsääntöisesti senttimääräisesti yhtä suuria kaikissa vaiheissa. Korotusten seurauksena savukkeiden hintojen arvioidaan nousevan kokonaisuudessaan keskimäärin 18 prosenttia ja savukkeiksi käärivän hienoksi leikatun tupakan hintojen kokonaisuudessaan keskimäärin 19 prosenttia. Lisäksi ehdotetaan sikareiden verorakennetta muutettavaksi muiden tupakka tuotteiden verorakennetta vastaavaksi. Sikareista kannettaisiin arvonveron lisäksi yksikkövero, ja myös sikareille säädettäisiin vähimmäisvero. Halvimpien sikareiden hinnat yli kaksinkertaistuisivat laskennallisesti, kun taas kalliimpien sikareiden osalta hintamuutos olisi vain muutaman prosentin. Laissa määriteltäisiin lisäksi, mitä sikareilla ja pikkusikareilla tarkoitetaan. Esitys liittyy valtion vuoden 2018 talousarvioesitykseen. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2018. Soveltettava verotaulukko muuttuisi puolen vuoden välein.

● **Hallituksen esitys (HE 114/2017 vp) eduskunnalle laiksi toisen kotimaisen kielen kokeilusta perusopetuksessa.**

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki toisen kotimaisen kielen kokeilusta perusopetuksessa. Esitys toteuttaa hallituksen toimintasuunnitelman osaamisen ja koulutuksen kärkihanketta, jonka mukaan kieltenopiskelua lisätään ja monipuolistetaan ja käynnistetään alueellinen kokeilu kielivalikoiman laajentamisesta eduskunnan hyväksymän pöytäkirjan mukaisesti. Lain tarkoituksena on toteuttaa kokeilu kielivalikoiman laajentamiseksi ilman velvoittavaa toisen kotimaisen kielen opiskelua. Laissa tarkoitettuun kokeiluun osallistuvan oppilaan perusopetuksen oppimäärään sisältyy toisen kotimaisen kielen oppimäärän sijasta vieraan kielen oppimäärä. Oppilaat vapautetaan toisen kotimaisen kielen opiskelusta toisella asteella. Kokeilun tarkoituksena on lisätä kokeiluun osallistuvien opetuksen järjestäjien mahdollisuuksia kielivalikoiman laajentamiseen ja saada tietoa kielivalintoihin liittyvistä tekijöistä ja selvittää valinnaisuus-

den lisääntymisen vaikutusta kielitaidon laajentumiseen sekä osaamisen vahvistumiseen. Kokeilussa on tarkoitus seurata vaikutuksia oppimistuloksiin, kielivalintoihin ja tarjontaan sekä vaikutusta oppilaiden perusopetuksen jälkeisiin opintoihin. Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää kokeiluun tarvittavat luvat. Kokeilun toteuttamisesta vastaa muutoin Opetushallitus, joka raportoi kokeilun etenemisestä opetus- ja kulttuuriministeriölle. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan viimeistään 1.8.2018 ja olemaan pääosiltaan voimassa vuoden 2024 loppuun.

● **Hallituksen esitys (HE 129/2017 vp) eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain ja ulkomaalaisrekisteristä annetun lain 3 b §:n muuttamisesta.**

Ulkomaalaislakiin lisättäisiin uusi peruste oleskeluluvulle. Oleskelulupa olisi mahdollista myöntää ulkomaalaiselle, joka on perustanut tai perustaa Suomeen niin sanotun kasvuyrityksen. Lisäksi oleskelulupa yrittäjyyden perusteella olisi mahdollista myöntää riippumatta yhtiömuodosta. Jatko-oleskelulupavaihetta sujuvoitettaisiin luopumalla uusien sormenjälkien ottamisesta jatko-oleskelulupaa haettaessa, mistä syystä muutettaisiin myös ulkomaalaisrekisteristä annettua lakia. Muutos mahdollistaisi jatkoluvan hakemisen ilman käyntiä Maahanmuuttoviraston toimipisteessä. Lisäksi erityisasiantuntijan ensimmäisen oleskeluluvan enimmäisvoimassaoloaika pidennettäisiin.

● **Hallituksen esitys (HE 132/2017 vp) eduskunnalle laiksi maksupalvelulain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.**

Uudistuksilla pantaisiin täytäntöön uuden maksupalveluista sisämarkkinoilla annetun direktiivin III ja IV osaston säännökset sillä osin kuin ne poikkeavat vanhan direktiivin vastaavista säännöksistä. Maksupalvelulain soveltamisalaa laajennettaisiin siten, että soveltamisalaan kuuluvia maksupalveluita olisivat myös maksutoimintapalvelu ja tilittömpalvelu. Lakiin lisättäisiin näiden palve-

luiden käyttöön liittyvät säännökset. Lain teleyrityksiä, rajattua verkkoa ja kauppaedustajia koskevia soveltamisalapoikkeuksia ka-vennetaisiin. Maksunsaajan oikeutta periä lisäkuluja eräiden maksutapojen käytöstä rajoitettaisiin siten, että lisäkuluja ei voitaisi periä esimerkiksi kuluttajien tällä hetkellä tavallisimpien maksukorttien käytöstä. Myös vastuusäännöksiä ehdotetaan tietyiltä osin muutettavaksi. Palveluntarjoajalla olisi ehdotuksen mukaan yleensä velvollisuus käyttää vahvaa tunnistamista sähköisissä maksutapahtumissa. Lisäksi kuluttajansuojalakiin ja tietoyhteiskuntakaaren ehdotetaan eräitä muutoksia. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 13.1.2018, jolloin direktiivi on viimeistään pantava täytäntöön. Eräiden säännösten voimaantulosta säädettäisiin kuitenkin valtioneuvoston asetuksella.

● **Hallituksen esitys (HE 133/2017 vp) eduskunnalle laiksi kiinteistöverolain muuttamisesta.**

Yleisen kiinteistöveroprosentin sekä muiden kuin vakituisten asuinrakennusten kiinteistöveroprosentin vaihteluvälin ala- ja ylärajaa korotettaisiin 0,93–1,80 prosentista 1,03–2,00 prosenttiin. Vakituisten asuinrakennusten kiinteistöveroprosentin vaihteluvälin ala- ja ylärajaa korotettaisiin 0,41–0,90 prosentista 0,45–1,00 prosenttiin. Yleisen kiinteistöveroprosentin sekä muiden kuin vakituisten asuinrakennusten kiinteistöveroprosenttien korotuksia sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 2018 toimitettavassa verotuksessa. Vakituisten asuinrakennusten kiinteistöveroprosentin korotusta sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 2019 toimitettavassa verotuksessa.

● **Hallituksen esitys (HE 134/2017 vp) eduskunnalle laiksi tulotietojärjestelmästä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.**

Tulotietojärjestelmä olisi työnantaja ja muita suorituksen maksajia sekä tiedon käyttäjiä palveleva valtakunnallinen tietojärjestelmä. Sitä

käytettäisiin työnantajien ja muiden suorituksen maksajien lakisääteisen ilmoittamis- ja tiedonantovelvollisuuden piiriin kuuluvien tulotietojen ja muihin niihin liittyvien tietojen antamiseen. Tulotietojärjestelmän ytimen muodostaisi tulorekisteri, johon annetut tiedot talletettaisiin välitettäväksi edelleen lakiehdotuksessa nimetyille viranomaisille ja muille tahoille näiden muuhun lakiin perustuvien tiedonsaantioikeuksien mukaisesti käytettäväksi lakiehdotuksessa määritettyihin tarkoituksiin. Tulorekisterin tiedot olisivat muutoin salassa pidettäviä. Esitys liittyy valtion vuoden 2018 talousarvioesitykseen. Laki tulotietojärjestelmästä ja laki Verohallinnosta annetun lain muuttamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2018 ja muut lait 1.1.2019.

➔ **VALTIONEUVOSTON ASETUKSET**

● **Valtioneuvoston asetus liikenne- ja viestintäministeriöstä annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:n muuttamisesta (595/2017)**

Asetus tuli voimaan 1.9.2017.

Governia Oy:n tytäryhtiö Cinia Group Oy siirretään pois Governia-konsernista ensiksi suoraan valtioneuvoston kanslian taseeseen ja omistajaohjaukseen ja tämän jälkeen liikenne- ja viestintäministeriön taseeseen ja omistajaohjaukseen. Asetuksen 2 §:ää muutetaan siten, että liikenne- ja viestintäministeriön toimialaan kuuluvaksi yhtiöksi lisätään Cinia Group Oy.

● **Valtioneuvoston asetus liikkumispalveluita koskevista olennaisista tiedoista (643/2017)**

Asetus tulee voimaan 1.1.2018.

Liikenteen palveluista annetussa laissa veloitetaan henkilöliikenteen liikkumispalvelun tarjoajat avaamaan palveluaan koskevat olennaiset tiedot, joita ovat ainakin reitti-, pysäkki-, aikataulu-, hinta- ja saatavuustiedot sekä esteettömyystiedot. Säännös koskee kaik-

kia liikennemuotoja eli tie- ja raide-liikennettä, merenkulkua ja ilma-ilua. Se on myös lain määritelmien mukaisesti mahdollisimman laaja, ja koskee kaikkia toimijoita perinteisistä kuljetuspalveluista erilaisiin tukipalveluihin. Olennaiset tiedot ovat osittain erilaisia eri liikumispalveluissa. Asetuksella säädetään tarkemmin, mitä olennaisilla tiedoilla eri palveluissa tarkoitetaan.

● **Valtioneuvoston asetus yleisen edun kanavien uutis- ja ajankohtaistoiminnan tukemisesta (657/2017)**

Asetus tuli voimaan 4.10.2017.

Asetus edistää uutistoiminnan monimuotoisuutta. Avustus myönnetään Euroopan komission päätöksen (2012/21/EU) mukaisena tukena. Avustuksen saajalle annetaan TV:n uutis- ja ajankohtaistoimintaa koskeva määräaikainen julkinen palveluvelvoite. Avustusta voidaan myöntää tietoyhteiskuntakaaren (917/2014) 26 §:n mukaisen yleisen edun televisiotoiminnan toimiluvan hankkiville toimijoille. Avustusta voidaan myöntää kahdella tavalla: uutis- ja ajankohtaistoiminnan toimituskustannuksiin tai säännöllistä toimintaa käynnistävien tai nykyistä toimintaa laajentaviin hankkeisiin. Uutis- ja ajankohtaistoiminnan toimituskustannuksista voidaan korvata enintään 25 prosenttia. Tämän tuotantotuen saamisen ehtona on se, että näitä ohjelmistoja tulee lähettää keskiarvoisesti vähintään 15 tuntia viikossa ja uutislähetystiä tulee lähettää kolme kertaa päivässä. Säännöllisen uutis- ja ajankohtaistoiminnan käynnistävien ja nykyistä toimintaa ja ohjelmistomäärää laajentavien hankkeiden kustannuksiin voidaan myöntää avustusta enintään 50 prosenttia. Tällöin uutis- ja ajankohtaistoimintaa tulee lähettää keskiarvoisesti enintään 3,5 tuntia viikossa. Avustusta voidaan myöntää vuosittain enintään kaksi miljoonaa euroa yhtä hakijaa kohden. Avustuksen saaja voi käyttää myönnettävää avustusta vain palveluvelvoitteen alaisen television uutis- ja ajankohtaistoiminnan nettokustannusten kattamiseen.

● **Valtioneuvoston asetus rahapeli-asioiden neuvottelukunnasta (658/2017)**

Asetus tuli voimaan 4.10.2017.

Sisäministeriön yhteydessä toimii valtioneuvoston asettama rahapeli-asioiden neuvottelukunta, jonka tehtävänä on seurata rahapelipoliittisten tavoitteiden toteutumista ja kehittämistarpeita. Asetuksella säädetään neuvottelukunnan tarkemmista tehtävistä sekä neuvottelukunnan toimikaudesta, kokoonpanosta, työskentelystä, asioiden käsittelystä ja palkkioista. Neuvottelukunnan tehtävänä on seurata ja arvioida arpajaislaissa säädettyjen tavoitteiden toteutumista yksinoikeusjärjestelmän ylläpitämiseksi ja vahvistamiseksi. Neuvottelukunta seuraa ja arvioi rahapelitoiminnan eri osa-alueita, edistää eri toimijoiden välistä yhteistyötä sekä toimii tiedon jakelukanavana. Neuvottelukunta asettaa eduskunnan vaalikauden ajaksi.

● **Valtioneuvoston asetus Verohallinnon yksiköistä annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta (666/2017)**

Asetus tulee voimaan 1.1.2018.

Verohallinnon yksikkörakennetta muutetaan siten, että Verohallintoon perustetaan kaksi uutta yksikköä: Asiointiyksikkö ja Kehitys- ja tietohallintoyksikkö. Asiointiyksikkö vastaa Verohallinnon asiointi- ja neuvontapalveluiden järjestämisestä ja kehittämisestä. Yksikön toimialueena on koko maa. Asiointiyksikkö toimii suoraan pääjohtajan alaisuudessa. Yksikköön siirretään tarpeellisilta osin neuvonta- ja palvelutehtäviä hoitava henkilöstö, puhelinvälityksen tehtävät sekä asioinnin kehittämis- ja ohjaustehtävät. Yksikön henkilöstömäärä on noin 450 henkilötyövuotta. Kehitys- ja tietohallintoyksikkö vastaa Verohallinnon eri yksiköiden tarvitsemista yhteisistä kehitys- ja tietohallintopalveluista. Yksikköön keskitetään nykyisin kunkin eri toimintayksikön vastuulla olleet toiminnan ja verotussovellusten kehittämistehtävät. Yksikköön liitetään nykyinen Tietohallintoyksikkö soveltuvin osin. Yksikkö ennakoi Verohallinnon toiminta- ja

asiakasympäristön muutoksia, tuottaa ratkaisuja liiketoiminnan tueksi ja huolehtii Verohallinnon tietoteknisestä toimintavarmuudesta ja turvallisuudesta. Yksikön henkilöstömäärä on noin 205 henkilötyövuotta.

● **Valtioneuvoston asetus ammatillisesta koulutuksesta (673/2017)**

Asetus tulee voimaan 1.1.2018.

Asetuksessa säädetään tarkemmin muun muassa ammatillisen perustutkinnon muodostumisesta ammatillisista ja yhteisistä tutkinnon osista, yhteisten tutkinnon osien laajuudesta osaamispiteinä, yhteisiin tutkinnon osiin kuuluvista osa-alueista ja osa-alueiden pakollisuudesta ja valinnaisuudesta, valmentavien koulutusten muodostumisesta sekä ammatillisen koulutuksen järjestämisluvan hakemiseen liittyvistä menettelyistä, hakemukseen liitettävistä asiakirjoista ja selvityksistä sekä järjestämisluvan myöntämisen tarkemmista edellytyksistä. Asetuksessa säädetään myös opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämisuunnitelmaan merkittävistä tiedoista, osaamisen tunnustamisen menettelytavoista, osaamisen arviointiasteikoista sekä todistusten sisällöstä ja liitteistä. Lisäksi asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä oppisopimuksessa, oppisopimuskoulutuksen järjestämisestä koskevassa sopimuksessa ja koulutussopimuksessa sovittavista asioista sekä koulutuskorvauksen määräytymisestä oppisopimuskoulutuksessa. Asetuksessa säädetään myös työelämätoimikuntien asettamisesta, kokoonpanosta, päätöksenteosta ja tehtävistä.

➔ **KORKEIN OIKEUS**

KKO:2017:60

Rangaistuksen määrääminen – Rangaistuksen mittaaminen – Yhteinen rangaistus – Vieraassa valtiossa annetun tuomion huomioon ottaminen – Oikeudenkäyntimenettely – Pääkäsitelyn

täydentäminen – Tuomion perustelevuus

Hovioikeus oli korottanut käräjäoikeuden A:lle törkeästä ihmis-kaupasta, rekisterimerkintärikoksesta, lapsikaappauksesta ja virkamiehen väkivaltaisesta vastustamisesta tuomitseman ehdottoman yhteisen vankeusrangaistuksen 5 vuodeksi 8 kuukaudeksi vankeutta. Ennen hovioikeuden tuomion antamista A oli tuomittu Ruotsissa 4 vuoden vankeusrangaistukseen rikoksista, jotka oli tehty ennen käräjäoikeuden antamaa tuomiota.

Mainitseminen perusteilla Korkein oikeus katsoi, että rikoslain 7 luvun 9 §:ää oli tulkittava niin, että toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tuomittu vankeusrangaistus oli otettava huomioon, jos aikaisempi Suomessa tuomittu rangaistus otettaisiin vastavassa tilanteessa huomioon. Sen vuoksi A:lle Ruotsissa tuomittu vankeusrangaistus oli otettava huomioon rangaistusta alentavana seikkana samalla tavalla kuin Suomessa tuomittu saman pituinen vankeusrangaistus otettaisiin huomioon.

Kysymys myös hovioikeuden menettelystä, kun se ei ollut täydentänyt pääkäsitelyä saatuaan tiedon Ruotsissa tuomitusta vankeusrangaistuksesta eikä ottanut sitä huomioon tuomitsemaansa vankeusrangaistusta alentavana seikkana eikä perustellut, mistä syystä sitä ei ollut otettu huomioon.

Kysymys myös yhteisen rangaistuksen mittaamisesta.

RL 7 luku 6 §
RL 7 luku 9 §
ROL 6 luku 13 §

KKO:2017:61

Asiantuntija – Palkkio

Korkein oikeus oli pyytänyt asiantuntijalausunnon sairaanhoitopiiriltä, jonka puolesta lausunnon oli antanut sairaanhoitopiirin viranhaltija. Häntä kuultiin asianosaisen pyynnöstä suullisesti Korkeimmassa oikeudessa, ja hän vaati palkkiota suulliseen kuulemiseen liittyvästä ajankäytöstään. Korkeimman oikeuden ratkaisusta ilmenevillä perusteilla palkkio-

vaatimus hylättiin. Ks. KKO:2015:101

OK 17 luku 66 § 1 mom

KKO:2017:62

Oikeudenkäyntimenettely – Jatkokäsittelylupa – Muutos- peruste – Väärennysrikos – Vää- rennys

Käräjäoikeus katsoi näytetyksi, että A oli laittanut toisen henkilön sijaansa suorittamaan yleisen kieli-tutkinnon ja että A oli käyttänyt näin saamaansa tutkintotodistusta harhauttavana todisteena kansalaisuushakemuksen yhteydessä. Käräjäoikeus tuomitsi A:n väärennyksestä. Hovioikeus ei myöntänyt asiassa jatkokäsittelylupaa.

Korkeimman oikeuden päätöksestä ilmenevillä perusteilla katsottiin, että hovioikeuden olisi pitänyt myöntää jatkokäsittelylupa muutosperusteella.

OK 25 a luku 11 §
RL 33 luku 1 §
RL 33 luku 6 §

KKO:2017:63

Yrityssaneeraus – Saneerausoh- jelman vahvistaminen – Yritys- kiinnitys

Kun yritys kiinnitykseen perustuvan vakuusvelan määrä arvioidaan yrityssaneerauksessa, vakuutena olevan omaisuuden arvosta on rahaksimuuttokustannuksina vähennettävä välittömien reaaliosointikulujen lisäksi muut arvioidut kustannukset, jotka yrityssaneerauksen vaihtoehtona olevassa konkurssimenettelyssä vähentäisivät kiinnityksen haltijalle tulevaa suoritusta.

YSL 3 § 1 mom 7 kohta

KKO:2017:64

Konkurssi – Takaisinsaanti kon- kurssipesään – Factoring

Pankin ja yhtiön välisen factoring-sopimuksen mukaan pankille siirretyt yhtiön laskusaatavat olivat vakuutena kaikista yhtiön veloista pankille. Ennen yhtiön konkurssiin asettamista vakuuden määrä kasvoi takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain 14 §:ssä tarkoitettuna kriittisenä aikana. Tänä

aikana pankki antoi yhtiölle myös erillisen uuden lainan. Pankki ei näyttänyt sanotun lainan osalta sovitun erikseen, että laskusaatavat olisivat olleet myös sen vakuutena ja että myös tuo laina olisi tullut osaksi factoringrahoitusta. Erillisen lainan osalta vakuusylijäämän kasvu katsottiin vanhasta velasta annetuksi vakuudeksi.

TakSL 14 §

KKO:2017:65

Oikeudenkäyntimenettely – Todistelu – Hyödyntämiskielto – Todistaja – Pakkokeino – Salai- nen pakkokeino – Itsekri- minointisuoja

Syyttäjä oli nimennyt rikosasiassa vastaajan äidin todistajaksi. Äiti kieltäytyi läheissuhteensa perusteella todistamasta.

Syyttäjän sallittiin esittää kirjallisina todisteina telekuunteluilla ja teknisellä kuuntelulla tallennetut äidin ja vastaajan sekä äidin ja kahden muun henkilön väliset, kirjalliseen muotoon saatetut keskustelut

OK 17 luku 20 § (571/1948)
OK 17 luku 24 § 1 mom (571/1948)
OK 17 luku 25 §

► KORKEIN HALLINTO-OIKEUS

Yleishallinto-asiat

KHO:2017:135

Työsuojelu – Tilaajavastuulaki – Soveltamisala – Laiminlyönti- maksu – Raja-arvon laskeminen – Alihankinta – Jatkuva alihan- kintasuhde

Aluehallintovirasto oli määrännyt A Oy:lle tilaajan laiminlyöntimaksut, koska yhtiö ei ollut hankkinut tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetussa laissa (tilaajavastuulaki) tarkoitettuja selvityksiä käyttämästään neljästä alihankkijasta lain edellyttämällä tavalla. A Oy:n mukaan tilaajavastuulaki ei tullut sovellettavaksi, koska alihankkijat olivat tehneet yksittäisiä työsuorituksia tilaajan eri työkohteissa eikä yhdenkään näistä erillisistä työsuorituksista

laskutetun vastikkeen veroton arvo ollut ylittänyt tilaajavastuulain 4 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaista raja-arvoa. A Oy ei ollut myöskään tehnyt alihankkijoiden kanssa alihankintasopimuksia eikä puite- tai muita vastaavia sopimuksia.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että työsuorituksia oli tehty jatkuvasti, vaikka alihankkijoiden työsuoritukset kohdistuivatkin A Oy:n eri työkohteisiin. Kun otettiin huomioon tilaajavastuulain tavoitteet sekä lain 4 §:n 2 momentin sisältö ja sen perustelut, tosiasiallisesti jatkuvassa alihankintasuhhteessa ei ollut perusteltua arvioida tilaajan selvitysvelvollisuuden syntymistä työsuoritus- tai työkohtokohtaisesti. Näin ollen tilaajavastuulain 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuna tilaajalle yhtäjaksoisesti tehtynä työnä oli pidettävä myös tilaajan eri työkohteissa saman alihankkijan toimesta tehtyjä peräkkäisiä, keskeytymättä tai vain lyhyin keskeytyksin jatkuvia työsuorituksia. Asiaa ei ollut arvioidava toisin sillä perusteella, että alihankkijoiden kanssa ei ollut tehty puitesopimuksia tai vastaavia järjestelyjä. Tilaajan selvitysvelvollisuus syntyi silloin, kun lain 4 §:n 1 momentin 2 kohdan tarkoittama raja-arvo ensimmäisen kerran alihankintasuhhteessa ylittyi erillisistä työsuorituksista laskutettujen vastikkeiden kumulatiivisen arvon perusteella.

Laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä 4 § 1 momentti 2 kohta (1233/2006) ja 2 momentti

KHO:2017:136

Alkoholijuomien anniskelulupa – Luvan pysyvä peruuttaminen – Luvanhaltijassa määräämisval- taa käyttävät henkilöt – Verovel- lat – Yksityishenkilön velkajär- jestely – Muuttuneet olosuhteet

Aluehallintovirasto peruutti A Oy:n alkoholijuomien anniskeluluvan pysyvästi, koska A Oy:ssä määräämisvaltaa käyttäneet henkilöt B ja C olivat kykenemättömiä huolehtimaan veloistaan ja koska he olivat laiminlyöneet verojen maksamisen jatkuvasti ja huomattavassa määrin. Hallinto-oikeus

pysytti aluehallintoviraston päätöksen. Ennen hallinto-oikeuden päätöksen antamista käräjäoikeus oli määrännyt B:n ja C:n velkajärjestelyt alkaneeksi. Hallinto-oikeuden päätöksen antamisen jälkeen käräjäoikeus oli vahvistanut velkajärjestelyjä koskevat maksuohjelmat. Vaikka A Oy:lle myönnetyn anniskeluluvan peruuttaminen ei kohdistunut yksityishenkilön velkajärjestelystä annetussa laissa tarkoitettuun velalliseen, luvan peruuttamisen katsottiin vaarantavan B:lle ja C:lle myönnetyn velkajärjestelyn toteuttamisen. Kun otettiin huomioon asian käsittelyn aikana muuttuneet olosuhteet, alkoholilain ja yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain tarkoitus sekä se, ettei A Oy ollut laiminlyönyt verojen tai julkisten maksujen suorittamista tai muitakaan alkoholilain mukaisia velvoitteitaan, A Oy:lle myönnetyn anniskeluluvan peruuttamiselle ei enää ollut perusteita.

Alkoholilaki 21a §:n 1, 2 ja 4 momentti ja 22 §:n 1 momentti
Laki yksityishenkilön velkajärjestelystä 1 §:n 1 momentti, 9 § ja 13 §:n 1 momentin 4 kohta
Suomen perustuslaki 18 § 1 momentti

KHO:2017:137

Ulkomaalaisasia – Kansainvälinen suojelu – Muun oleskelupaperusteen tutkiminen – Maasta poistamista koskeva kokonaisharkinta – Perheside – Siteet Suomeen – Lapsen etu

A oli hakenut Suomesta kansainvälistä suojelua yhdessä aviopuolisonsa B:n ja heidän vuosina 2007 ja 2009 syntyneiden yhteisten lastensa kanssa. A ja B olivat Suomessa asuessaan muuttaneet välien rikoutumisen vuoksi erilleen. Maahanmuuttovirasto oli hylännyt A:n kansainvälistä suojelua ja oleskelulupaa koskevan hakemuksen sekä päättänyt käännättää hänet Afganistaniin, mutta samana päivänä tekemällään toisella päätöksellä hyväksynyt B:n ja heidän lastensa hakemukset ja antanut heille turvapaikat. Hallinto-oikeus oli A:n valituksen johdosta katsonut, että A:lla oli Suomeen kiinteät siteet, kumonnut Maahanmuuttoviraston päätöksen oleskeluluvan ja käännättämisen osalta sekä pa-

lauttanut asian sille uudelleen käsiteltäväksi.

Asiassa tuli Maahanmuuttoviraston valituksesta ratkaista, oliko A:lle myönnettävä Suomeen oleskelulupa ulkomaalaislain 52 §:n perusteella yksilöllisestä inhimillisestä syystä hänen Suomesta kansainvälistä suojelua saaneisiin lapsiinsa liittyvien syiden johdosta. Lisäksi kysymys oli siitä, oliko A voitu käännättää Afganistaniin.

Korkein hallinto-oikeus viittasi muun ohella vuosikirjaratkaisussa KHO 2014:24 lausumaansa ja hallituksen esityksessä HE 28/2003 vp ulkomaalaislain 52 §:n osalta lausuttuun sekä totesi, että perhesiteeseen perustuvaa oleskelulupaa on ulkomaalaislaissa tarkoitettu haettavaksi erillisellä oleskelulupahakemuksella, jonka yhteydessä hakijan tulee esittää tämän lupahakemuksen ratkaisemiseksi tarpeellinen selvitys. Ulkomaalaislain 52 §:n soveltaminen tapauksissa, joissa oleskeluluvan myöntämisperusteena ovat hakijalle Suomeen syntyneet siteet, on tarkoitettu poikkeukselliseksi. Ulkomaalaislain 4 luvussa säädetty perhesideperusteinen oleskelulupa soveltuu myös käsillä olevaan tilanteeseen, jossa oleskelulupaa hakeva perheenjäsen on saapunut Suomeen turvapaikanhakijana yhdessä perheenkokoajan kanssa. A:n oikeus saada Suomeen oleskelulupa hänen täällä oleskeleviin lapsiinsa liittyvien syiden johdosta on tarkoitettu ratkaistavaksi erillisessä oleskelulupaa koskevassa menettelyssä, eikä hänelle ollut myönnettävä Suomeen ulkomaalaislain 52 §:n mukaista oleskelulupaa yksilöllisestä inhimillisestä syystä hänen kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksensa yhteydessä esittämien perusteiden johdosta. Hallinto-oikeuden päätös kumottiin siltä osin, kuin se oli kumonnut Maahanmuuttoviraston oleskelulupaa koskevan päätöksen, ja Maahanmuuttoviraston päätöksen lopputulos saatettiin tältä osin voimaan.

A oli erityisesti vedonnut asiassa lastensa etuun. A:n ja hänen lastensa tosiasiallisesta suhteesta oli saatu ristiriitaista selvitystä. Joka tapauksessa kun otettiin huomioon, että lapsille ja heidän äidilleen oli myönnetty Suomeen oleskelu-

luvut, A:n oleskelulupaa koskevaa ratkaisua ei ollut syytä arvioida toisin lasten edun vuoksi.

Lasten etu ja lapsista A:lle Suomeen muodostuneet siteet olivat kuitenkin seikkoja, jotka oli otettava huomioon ulkomaalaislain 146 §:n mukaisessa turvapaikanhakijan maasta poistamista koskevassa kokonaisharkinnassa. Asiaa kokonaisuutena arvioitaessa ja kun otettiin erityisesti huomioon, ettei A ollut edes hakenut oleskelulupaa perhesiteen perusteella, hallinto-oikeuden päätös kumottiin myös siltä osin, kuin se oli kumonnut Maahanmuuttoviraston A:n käännättämistä koskevan päätöksen.

Ulkomaalaislaki 40 § 3 momentti, 52 §:n 1 momentti, 94 § 1 ja 3 momentit, 98 § 4 momentti, 146 § 1 momentti ja 148 § 2 momentti
Ks. KHO 2014:24

KHO:2017:138

Ulkomaalaisasia – Turvapaikkamenettely – Turvapaikkapuhuttelupöytäkirja – Asianosaisen kuuleminen – Oikeus saada tieto ei-julkisen asiakirjan sisällöstä

Maahanmuuttovirasto oli hylännyt A:n turvapaikkaa ja oleskelulupaa koskevan hakemuksen perustellen päätöstään A:n ja hänen isänsä turvapaikkapuhutteluisaan esittämien kertomusten keskinäisillä ristiriidoilla muun muassa perheellä kotimaassa olleiden asuinpaikkojen osalta ja ristiriitojen hakemuksen uskottavuutta heikentävällä vaikutuksella. A:lle ei ennen asian ratkaisemista ollut annettu tietoja turvapaikkapuhuttelupöytäkirjasta ilmenevästä isän kertomuksesta eikä varattu tilaisuutta antaa selitystään kertomuksesta ja ristiriidoista. Pöytäkirjaa koskevien tietojen antamiseen ei ollut ollut estettä, koska isä oli suostunut niiden käyttämiseen Suomessa oleskelevien perheenjäsentensä turvapaikkahakemuksen ratkaisemisessa.

Hallinto-oikeus oli A:n valituksen antamassaan päätöksessä katsonut, ettei Maahanmuuttoviraston päätöstä tullut kuulemisessa tapahtuneen mahdollisen virheen vuoksi kumota ottaen huomioon viittaukset A:n isän kertomukseen A:ta koskevan Maahanmuuttovi-

raston päätöksen perusteluissa ja mahdollisuus lausua niiden johdosta valituksessa hallinto-oikeudelle. Sikäli kuin asiakirjoista ilmeni, isän turvapaikkapuhuttelupöytäkirjaa ei ollut miltään osin annettu A:lle tiedoksi turvapaikkamenettelyn jälkeenkään tai käsiteltäessä asiaa hallinto-oikeudessa. Hallinto-oikeus oli asian arvioinnissa viitannut isän kertomukseen ja katsonut, että A:n kotipaikkana oli pidettävä isän kertomuksen mukaisesti Najafia eikä Bagdadia.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että A:ta ei ollut edellä mainituilla perusteilla kuultu hänen isänsä turvapaikkapuhuttelupöytäkirjasta, vaikka kyseisestä asiakirjasta saaduilla tiedoilla oli ollut merkitystä A:n turvapaikkahakemuksen ratkaisemisessa. Koska A:n kotipaikkaa koskevalla tiedolla voi olla olennainen merkitys arvioitaessa hänen kansainvälisen suojelun tarvettaan, tapahtunut kuulemisvirhe ei ollut luonteeltaan sellainen, että asia oli voitu ratkaista hallinto-oikeudessa palauttamatta sitä Maahanmuuttovirastolle uudelleen käsiteltäväksi.

Hallinto-oikeuden ja Maahanmuuttoviraston päätökset kumottiin ja asia palautettiin Maahanmuuttovirastolle uudelleen käsiteltäväksi.

Suomen perustuslaki 21 § 2 momentti

Ulkomaalaislaki 4 § 1 momentti

Hallintolainkäyttölaki 34 § 1 momentti

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 11 §

KHO:2017:139

Julkinen hankinta – Hankinnan kohteen ja tarjouksen valintaperusteiden muuttaminen kesken hankintamenettelyn – Yhdenvertaisen kohtelun periaate – Avoimuusperiaate – Hankinnan ehtojen olennainen muutos – Hankinta-asiakirjoja koskeva muutos – Hankintailmoitus – Tarjouspyyntö – Hankinnan kohde – Tarjouksen valintaperuste – Rajoitettu menettely – Hyvitysmaksun edellytykset – Virheellisuuden luonne

Hankintayksikkö oli julkaissut rajoitettua menettelyä koskevan kansallisen hankintailmoituksen sai-

raala-alueen putkipostijärjestelmän peruskorjausta ja laajennusta koskevasta rakennusurakasta. Tarjouksen valintaperusteeksi oli hankintailmoituksessa ilmoitettu halvin hinta.

Hankintayksikkö oli kesken hankintamenettelyn muuttanut hankinnan kohdetta ja tarjouksen valintaan vaikuttavia perusteita ilmoittamalla rajoitettuun menettelyyn osallistumishakemuksensa perusteella hyväksytyille ehdokkaille lähettämässään tarjouspyynnön lisäkirjeessä, että tarjouspyyntöä täsmennetään toimittamalla huollon tarjouslomake ja huollon hankintaohjelma ja että tarjouksen valintaperusteena olevassa hinnassa otetaan urakkahinnan lisäksi huomioon myös putkipostijärjestelmän neljän vuoden huoltojen arvo.

Vaikka hankintayksikön ilmoituksen mukaan se ei ollut hankintapäätöksellään päättänyt putkipostijärjestelmän huollon hankinnasta eikä hankintaa ollut laajennettu koskemaan putkipostijärjestelmän huoltoa, tarjouksia pyytessään hankintayksikön voidaan päätellä tarkoittaneen sisällyttävä hankinnan kohteeseen myös putkipostijärjestelmän huolto.

Hankintamenettelyyn osallistumistaan harkinneet potentiaaliset toimittajat eivät olleet voineet hankintailmoituksen perusteella tietää, että putkipostijärjestelmän huolto kuuluisikin hankintaan ja että tarjouksen valintaan vaikuttaa urakkahinnan ohella putkipostijärjestelmän huollon hinnoittelu.

Hankintapäätöksen perusteena olevasta tarjousten vertailusta ilmeni, että neljän vuoden huoltojen ilmoitetut, tarjousvertailussa huomioon otetut hinnat olivat noin kaksinkertaiset hankinnan kohteen olevan putkipostijärjestelmän urakkahintaan verrattuna.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että hankintailmoituksen julkaisemisen jälkeen tehdyssä hankinnan kohteen ja tarjousten vertailumenettelyn muuttamisessa ei ollut ollut kysymys vain vähäisestä tarjouspyyntöasiakirjojen täsmennyksestä, vaan hankinnan kohteen ja hankintamenettelyn ehtojen olennaisesta muuttamisesta kesken hankintamenettelyn. Hankintamenettelyn kuluessa huolloista ja huoltohintojen vaikutuksesta

tarjouksen valintaan annetuilla tiedoilla olisi ollut merkitystä potentiaalisille tarjoajille niiden harkitessa hankintailmoituksen perusteella osallistumistaan tarjouskilpailuun. Hankinnassa noudatettu menettely ei ollut ollut avoimuusperiaatteen mukaista eikä ollut turvannut yritysten yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua tarjouskilpailuun.

Korkein hallinto-oikeus kumosi markkinaoikeuden päätöksen, jolla hankintapäätöksestä tehty valitus oli hylätty, ja otti seuraamusten määräämistä koskevan kysymyksen välittömästi ratkaistavakseen. Koska hankintasopimus oli tehty, ainoana seuraamuksena tuli kysymykseen hyvitysmaksu, jonka määräämisen edellytykset eivät hankintamenettelyn virheellisyyden luonteen vuoksi täytyneet.

Laki julkisista hankinnoista (348/2007) 1 § 2 momentti, 2 § 1 momentti, 69 § 1 ja 2 momentti, 94 § (321/2010) 1 momentti sekä 95 § (321/2010) 1 momentti

Unionin tuomioistuimen tuomio asia C-298/15, Borta (EU:C:2017:266, tuomion 67–70 ja 77 kohta)

KHO:2017:140

Ylimääräinen muutoksenhaku – Purkuhakemus – Ilmeisesti väärä lain soveltaminen – Julkinen hankinta – Valvontadirektiivi 89/665/ETY – Vahingonkorvaus – Hyvitysmaksuseuraamus – Kansallinen oikeussuojakeino

Hankintayksikkö oli kilpailuttanut jätteenpolttolinjan savukaasun käsittelyjärjestelmän neuvottelumenettelyä käyttäen. Markkinaoikeus oli yhtiön hakemuksesta velvoittanut hankintayksikön suorittamaan yhtiölle hyvitysmaksua. Korkein hallinto-oikeus oli vuosikirjapäätöksellään KHO 2013:202 kumonnut markkinaoikeuden päätöksen hyvitysmaksun määräämisestä ja hylännyt yhtiön hakemuksen. Yhtiö haki mainitun korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen purkamista siltä osin kuin markkinaoikeuden päätös hyvitysmaksun määräämisestä oli kumottu. Yhtiön mukaan korkein hallinto-oikeus oli päätöksessään soveltanut ilmeisen väärin ja unionin oikeu-

den vastaisesti hankintalain hyvitysmaksua koskevia säännöksiä.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että valvontadirektiivin (89/665/ETY) mukaan kansallisiin julkisten hankintojen oikeusturvakeinoin tulee sisältyä oikeus vahingonkorvaukseen. Valvontadirektiivi oli tältä osin pantu Suomessa lähtökohtaisesti täytäntöön säätämällä vahingonkorvauksesta siten kuin asiassa sovellettavan hankintalain (348/2007) 84 §:ssä säädetään. Toisaalta hankintalain (348/2007) 76 §:n 1 momentin 4 kohdassa on säädetty hyvitysmaksuseurauksesta. Korkein hallinto-oikeus katsoi, että hankintalaissa vahingonkorvauseuraamuksen rinnalla säädetyssä hyvitysmaksuseuraamuksessa ei ollut kysymys valvontadirektiivissä (89/665/ETY) tarkoitetusta vahingonkorvauksesta, vaan erillisestä, valvontadirektiivissä edellytettyjen oikeussuojakeinojen rinnalla säädetystä kansallisesta oikeussuojakeinosta.

Purkuhakemuksen kohteena ollut korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjapäätös KHO 2013:202 ei ollut perustunut ilmeisesti väärään lain soveltamiseen hallintolainkäyttölain 63 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla. Mainitulla päätöksellä ei ollut ratkaistu eikä ollut voitukaan ratkaista kysymystä vahingonkorvauksen edellytyksistä hankintalain 84 §:n 1 ja 2 momentin perusteella. Päätöksen perustelulausumilla hankintayksikön virheellisestä menettelystä ei ollut oikeusvoima-vaikutusta eikä myöskään sitovaa todistusvaikutusta mahdollisissa muissa asiaa koskevissa oikeudenkäynneissä. Korkein hallinto-oikeus hylkäsi purkuhakemuksen.

Hallintolainkäyttölaki 63 § 1 momentti

Laki julkisista hankinnoista (348/2007, sellaisena kuin se on ollut voimassa ennen lain 321/2010 voimaantuloa) 76 § 1 momentti 4 kohta ja 84 §

Neuvoston direktiivi 89/665/ETY julkisia tavaranhankintoja ja rakennusurakoita koskeviin sopimukseen liittyvien muutoksenhakumenettelyjen soveltamista koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta (valvontadirektiivi) 1 artikla 1 ja 3 kohta sekä 2 artikla 1 kohta c alakohta

Unionin tuomioistuimen tuomiot yhdistetyissä asioissa C-397/01–C-03/01, Pfeiffer ym.

(EU:C:2004:584), yhdistetyissä asioissa C-439/14 ja C-488/14, Star Storage ym. (EU:C:2016:688) sekä asiassa C-315/01, GAT (EU:C:2003:360)

KHO:2017:141

Joukkoliikenne – Markkinaehtoinen liikenne – Reittiliikenne – Palvelusopimusasetuksen mukainen liikenne – Palvelutason määrittely – Yleinen sääntö – Julkinen tuki – Kilpailun rajoittaminen

Kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunnan oli siirtymäkauden liikennöintisopimusten ollessa päätymässä tehtävä joukkoliikenteen järjestämistapaa koskeva valinta, jossa tuli harkittavaksi, olivatko yhtiön osittaisen reittiliikennelupahakemuksen mukaiset markkinaehtoiset liikennepalvelut määrältään, laadultaan ja muilta ominaisuuksiltaan riittävät, vai oliko perusteltua soveltaa palvelusopimusasetusta sellaisten palvelujen varmistamiseksi, jotka ovat monilukuisempia, luotettavampia, korkealaatuisempia tai edullisempia.

Liikenteen järjestämisen vaihtoehtoja oli arvioitava ensisijaisesti matkustajien tarpeiden kannalta sekä suhteessa joukkoliikennelautakunnan hyväksymään palvelusomäärittelyyn ja siinä esitettyihin kehittämistavoitteisiin. Yhtiön markkinaehtoiseen liikenteeseen verrattuna palvelusopimusasetuksen mukainen liikenne mahdollisti samalla kustannustasolla kattavamman vuorotarjonnan ja palvelutason. Palvelusopimusasetuksen mukaisessa mallissa mahdollinen liikenteen lisärahoitus oli helpommin kohdistettavissa, liikenteen kustannukset tarkemmin arvioitavissa ja liikennetarjonnan määrä helpommin muutettavissa. Mainittu malli mahdollisti myös markkinaehtoista mallia paremmin koko kaupunkiseudun kattavan yhteisen lippu- ja tariffijärjestelmän. Yhtiön esittämä tuettujen seutulippujen hyväksyminen haettuun reittiliikenteeseen ei julkisena tukena ollut mahdollista, koska valtioneuvosto ei ollut antanut palvelusopimusasetuksessa tarkoitet-

tua yleistä sääntöä kustannusten korvaamisesta markkinaehtoisessa liikenteen järjestämistavassa. Yhtiön valitus hylättiin.

Joukkoliikennelaki 1 § 1 momentti, 3 §, 4 §, 12 § 3 momentti, 14 § 2 ja 4 momentti

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1370/2007 rautateiden ja maanteiden julkisista henkilöliikennepalveluista sekä neuvoston asetusten (ETY) N:o 1191/69 ja (ETY) N:o 1107/70 kumoamisesta (palvelusopimusasetus) johdanto-osa 5 ja 9 kappale ja 1 artikla 1 kohta
Hallintolaki 31 § 1 momentti

KHO:2017:142

Joukkoliikenne – Reittiliikenne – Täydentävä liikenne – Palvelusopimusasetuksen mukainen liikenne – Jatkuva ja vakava haitta

Lahden seudun joukkoliikennelautakunta oli hylännyt SL-Autoyhtymä Oy:n reittiliikennelupahakemuksen, koska haettu liikenne oli päällekkäistä palvelusopimusasetuksen mukaisesti järjestetyn liikenteen kanssa ja heikentäisi sen toimintaedellytyksiä.

Yhtiön hakemassa liikenteessä oli kyse ruuhka-aikoihin kohdistuvasta liikenteestä. Yhtiön jättäessä reittiliikennehakemusta oli jo tiedossa, että palvelusopimusasetuksen mukainen liikenne oli noina aikoina ollut alimitoitettua. Palvelusopimusasetuksen mukaiset linjat liikennöivät yhtä lukuun ottamatta Heinolasta Orimattilaan asti. Reittiliikenteen lähtö- ja päätepiisteet olivat Lahdessa ja Heinolassa linja-autoasemalla ja poikkesivat palvelusopimusasetuksen mukaisen liikenteen päätepiesteistä kummassakin kaupungissa. Markkinaehtoinen liikenne ja palvelusopimusasetuksen mukainen liikenne palvelivat siten osittain eri asiakas-kuntaa.

Näissä olosuhteissa SL-Autoyhtymä Oy:n hakemassa reittiliikenteessä oli kyse palvelusopimusasetuksen mukaista liikennettä täydentävästä liikenteestä. Kun otettiin huomioon joukkoliikennelain 22 §:n 1 momentti ja 2 momentin 1 kohta, haettu liikenne ei aiheutanut jatkuvaa ja vakavaa haittaa palvelusopimusasetuksen mukaan harjoitettavalle liikenteelle. Tämän

vuoksi hallinto-oikeuden ja joukkoliikennelautakunnan päätökset kumottiin ja asia palautettiin joukkoliikennelautakunnalle uudelleen käsiteltäväksi.
Äänestys 3–2.

Joukkoliikennelaki 3 §, 14 § 4 momentti ja 22 § 1 ja 2 momentti 1 kohta

KHO:2017:147

Maankäyttö ja rakentaminen – Poikkeaminen – Rakennuksen purkaminen – Asemakaava – Suojelumääräys – Pakottava syy – Poikkeamisen tarve – Rakennuksen sijainti kahdella kiinteistöllä – Kiinteistönraja – Eri omistajat – Omistajien välisessä sopimussuhteessa annettu yleisen tuomioistuimen purkamismääräys

Asemakaavan A-1/s alueita koskevan suojelumääräyksen mukaan olemassa olevia rakennuksia ei saanut purkaa ilman pakottavaa syytä. Se, että A-1/s korttelialueella ollut rakennus sijaitsi kahden eri omistajille kuuluvan kiinteistön alueella, ei ollut sellaisenaan pakottava syy rakennuksen purkamiseen, eikä myöskään se, että yleisessä tuomioistuimessa toisen kiinteistön omistajan vaatimukselta oli lainvoimaisesti veloitettu toisen kiinteistön omistaja purkamaan omistamansa ensin mainitulla kiinteistöllä oleva rakennuksen osa. Näin ollen purkamiseen oli tarpeen saada poikkeus kaavamääräyksestä. Ottaen huomioon rakennuksen sijainti RKY-alueella, rakennuksen kunto ja rakennukseen liittyvät merkittävät historialliset, kulttuurihistorialliset ja maisemalliset arvot oikeudellisia edellytyksiä poikkeamiseen ei ollut. Rakennuksen osaomistajan poikkeamishakemus oli tullut hylätä.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 57 §, 171 § (132/1999), 172 § (132/1999) ja 213 §
Rakennuslaki 135 §

KHO:2017:148

Ulkomaalaisasia – Kansainvälinen suojelu – Uusi turvapaikkaperuste – Turvapaikkaperusteen esittämisen ajankohta – Seksuaalinen suuntautuminen – Hen-

kilökohtaisen uskottavuuden arviointi – Suullinen käsittely

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavana oli muun ohella, missä tilanteissa turvapaikanhakijan uskottavuuden arviointi edellyttää suullisen käsittelyn toimittamista hallinto-oikeudessa turvapaikanhakijan valituksen johdosta, jos seksuaaliseen suuntautumiseen vedotaan kansainvälisen suojelun perusteena ensi kerran vasta tuomioistuinvaiheessa.

Irakista oleva miespuolinen turvapaikanhakija A oli hallinto-oikeudessa esittänyt turvapaikkaperusteena aikaisemmin Maahanmuuttovirastossa esittämiensä seikkojen lisäksi, että hänellä on ollut sukupuolista kanssakäymistä myös miesten kanssa. Turvapaikkapuhuttelussa hän oli nimenomaisesti kieltänyt tämän asian, johon hänelle lähetetyssä uhkauskirjeessä oli viitattu.

Hallinto-oikeus hylkäsi valittajan pyynnön suullisen käsittelyn järjestämisestä ilmeisen tarpeettomana. Homoseksuaalisuuteen liittyvän turvapaikkaperusteen esittäminen vasta tuomioistuinvaiheessa sekä valittajan turvapaikkapuhuttelussa ja tuomioistuinvaiheessa esittämän kertomuksen välinen ristiriita ovat hallinto-oikeuden päätöksen perusteluiden mukaan heikentäneet kertomuksen uskottavuutta.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että turvapaikanhakijalta voidaan lähtökohtaisesti edellyttää, että hän esittää jo hakemusvaiheessa kaikki kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksensa perusteet. Hakemuksen tueksi myöhemmin tuomioistuinvaiheessa esitettäviä uusia perusteita ja niiden uskottavuutta arvioidaan tapauskohtaisesti. Kuten hakemusvaiheessakin esitettyjen perusteiden osalta, pelkkä väitteen esittäminen ei ole riittävää, vaan väitteen tueksi on esitettävä omakohtaista selvitystä. Lisäksi on esitettävä asianmukainen syy sille, miksi jotain merkityksellistä seikkaa ei ollut nostettu esiin aikaisemmassa vaiheessa.

Tässä tapauksessa valittaja oli esittänyt perusteluja sille, miksi hän ei ollut tuonut homoseksuaalisuuttaan esille turvapaikkapuhuttelussa ja miksi hän oli tuolloin nimenomaisesti kiistänyt asian. Hän on vielä korkeimmassa hallinto-oikeudessa täydentänyt kertomustaan omakohtaisilla tiedoilla sukupuoli- ja seurustelusuhteistaan sekä lisätiedoilla niistä syistä, miksi hän ei ollut kertonut seksuaalisesta suuntautumisestaan turvapaikkapuhuttelussa.

keudessa täydentänyt kertomustaan omakohtaisilla tiedoilla sukupuoli- ja seurustelusuhteistaan sekä lisätiedoilla niistä syistä, miksi hän ei ollut kertonut seksuaalisesta suuntautumisestaan turvapaikkapuhuttelussa.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että homoseksuaalisuuteen vetoamisen ajankohdalle tai asian kiistämiselle turvapaikkapuhuttelussa ei tässä tapauksessa voinut antaa sellaista merkitystä, että pelkästään ne johtaisivat valittajan kertomuksen arvioimiseen epäluotettavaksi. Valittajan henkilökohtaisen uskottavuuden arviointi olisi edellyttänyt suullisen käsittelyn toimittamista ja valittajan henkilökohtaista kuulemistä. Hallinto-oikeuden ei olisi tullut hylätä vaatimusta suullisen käsittelyn toimitamisesta. Hallinto-oikeuden päätös kumottiin ja asia palautettiin hallinto-oikeudelle suullisen käsittelyn toimittamista varten ja sen jälkeen uudelleen ratkaistavaksi.

Suomen perustuslaki 9 § 4 momentti

Euroopan ihmisoikeussopimus 3 artikla

Euroopan unionin perusoikeuskirja 18 ja 19 artikla

Direktiivi 2013/32/EU kansainvälisen suojelun myöntämistä tai poistamista koskevista yhteisistä menettelyistä 46 artikla

Direktiivi 2011/95/EU vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle 4 artikla

Ulkomaalaislaki 87 § 1 momentti, 87a § 1 momentti, 87b §, 88 § 1 momentti, 88a § (323/2009) 1 momentti, 88e § ja 147 §
Hallintolainkäyttölaki 33 §, 37 § 1 momentti ja 38 § 1 momentti

KHO:2017:150

Ennakkoratkaisupyyntö unionin tuomioistuimelle – Tavaramerkki – Erottamiskyky – Väri-tavaramerkki – Kuviotavaramerkki – Kuvio – Väriselitys – Väriyhdistelmä – Graafinen esitys – Käytönäytön tarve – EU-

tuomioistuimen oikeuskäytäntö – EUIPO:n käytäntö

Yhtiö oli hakenut värillisen kuvion muodossa esitetyn tavaramerkin rekisteröintiä väritavaramerkiksi. Värejä oli hakemuksessa eritelty kansainvälisesti hyväksytyyn väri- luokitusjärjestelmän mukaisesti. Patenti- ja rekisterihallitus oli hylännyt hakemuksen sillä perusteella, ettei yhtiö ollut esittänyt riittävän vahvaa käyttönäyttöä, jotta tavaramerkin olisi voitu katsoa tulleen erottamiskykyiseksi väritavaramerkkinä. Markkinaoikeus oli puolestaan hylännyt yhtiön valituksen sillä perusteella, että tavaramerkki ei täyttänyt graafisen esittävyyden vaatimusta.

Korkein hallinto-oikeus päätti esittää unionin tuomioistuimelle SEUT 267 artiklassa tarkoitettussa ennakkoratkaisupyynnössään seuraavat kysymykset:

1. Onko jäsenvaltioiden tavaramerkkilainsäädännön lähentämisestä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/95/EY 2 artiklaa ja 3 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettua tavaramerkin erottamiskykyä koskevaa edellytystä tulkittaessa annettava merkitystä sille, haetaanko tavaramerkille rekisteröintiä kuviotavaramerkkinä vai väritavaramerkkinä?

2. Jos tavaramerkin luokittelulla väritavaramerkiksi tai kuviotavaramerkiksi on sen erottamiskyvyn arvioinnin kannalta merkitystä, onko tavaramerkki kuviomuotoisesta esitystavastaan huolimatta rekisteröitävissä tavaramerkkihakemuksen mukaisesti väritavaramerkiksi, vai voidaan se rekisteröidä ainoastaan kuviotavaramerkiksi?

3. Siinä tapauksessa, että tavaramerkkihakemuksessa kuvio- muotoisesti esitetyn tavaramerkin rekisteröinti väritavaramerkiksi on mahdollista, edellyttääkö tavaramerkin, joka on hakemuksessa graafisesti kuvattu väritavaramerkin rekisteröinniltä unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä edellytetyllä tarkkuudella (eikä kysymys siten ole värin rekisteröinnistä tavaramerkiksi sellaisenaan, abstraktina, muodottomana tai rajattomana), rekisteröiminen väritavaramerkiksi lisäksi Patenti- ja rekisterihallituksen edellyttämän kaltaisen vahvan tai

ylipäättään käyttönäytön esittämistä?

Tavaramerkkilaki 1 § 2 momentti (39/1993) ja 13 § (56/2000)
Tavaramerkkidirektiivi 2008/95/EY 2 artikla ja 3 artikla 1 kohta b alakohta

Unionin tuomioistuimen tuomiot asioissa C-104/01, Libertel (ECLI:EU:C:2003:244) ja C-49/02, Heidelberger Bauchemie (ECLI:EU:C:2004:384) sekä unionin yleisen tuomioistuimen tuomio asiassa T-331/12, Sartorius Lab Instruments (ECLI:EU:T:2014:87)
Kts. myös unionin tuomioistuimen julkisasiamiehen ratkaisuehdotus asiassa C-163/16, Louboutin (ECLI:EU:C:2017:495)

KHO:2017:151

Kokoontumislaki – Yleisötilaisuuden kieltäminen – Ilmeinen lainvastaisuus – Sukupuolisiveellisyden julkinen loukkaaminen – Rikoslaki – Taide-esitys – Perustuslaki – Ihmisoikeudet – Perusoikeusmyönteinen ja perustuslainmukainen laintulkinta – Sananvapaus – Taiteen vapaus

Poliisilaitos oli kokoontumislain 15 §:n 1 kohdan nojalla kieltänyt tilataide-esitykseen sisältyneen kohtausten, jossa vanhempi nainen istuu ja esityksen päätteeksi makaa alastomana valaistussa lasikopissa. Päätöksen perustelujen mukaan oli ilmeistä, että toiminta täyttää rikoslain 17 luvun 21 §:n sukupuolisiveellisyden julkista loukkaamista koskevan rikoksen tunnusmerkistön.

Kun otettiin huomioon rikoksen tunnusmerkistön täyttymisen tulkinnanvaraisuus ja perus- ja ihmisoikeussäännöksiin perustuva tarve tulkita myös sananvapautta rajoittavaa kokoontumislain 15 §:ää näissä olosuhteissa perusoikeuksien toteutumista kokonaisuutena parhaiten edistävällä tavalla, ei voitu pitää ilmeisenä, että kohtausten esittäminen alkuperäisessä muodossaan olisi lainvastaista. Poliisilla ei siten ollut oikeutta ennalta kieltää kohtausten esittämistä sen suunnitellussa muodossa.

Suomen perustuslaki 12 § 1 momentti ja 16 § 3 momentti
Euroopan ihmisoikeussopimus 10 artikla

Kansalaisyhteisöjä ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus 19 artikla 2 ja 3 kapapale
Kokoontumislaki 1 §, 2 § 1 momentti, 14 § 1 momentti, 15 §, 20 § ja 22 § 1 momentti
Rikoslaki 17 luku 21 §

KHO:2017:152

Julkinen hankinta – Tarjouspyyntö – Tekninen eritelmä – Vertailuperusteiden asettaminen – Syrjimätön kohtelu

Hankintayksikkö oli ilmoittanut passien, henkilökorttien, oleskelukorttien ja oleskelulupakorttien hankinnasta. Tarjouspyyntöasiakirjoissa oli määritelty lupa-asiakirjojen pakolliset vaatimukset sekä lisäominaisuudet, joista sai pisteitä tarjousten vertailussa.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että lisäominaisuuksia ei voitu pitää hankintalain 44 §:n 1 momentissa tarkoitettuina teknisinä eritelminä, joiden täytyminen olisi ollut tarjouksen tarjouspyynnön mukaisuuden edellytys. Lisäominaisuuksien osalta kysymys oli hankintalain 41 §:n 1 momentin 7 kohdassa ja lain 62 §:n 1 momentissa tarkoitetuista tarjouksen kokonaistaloudellisen edullisuuden vertailuperusteista, jotka liittyivät hankinnan kohteen tekniisiin ansioihin ja toiminnallisiin ominaisuuksiin.

Asiassa esitetyn selvityksen perusteella tarjouspyyntöasiakirjoissa vertailuperusteiksi ilmoitetut lisäominaisuudet olivat osaltaan merkityksellisiä teknisiä ansioita ja toiminnallisia ominaisuuksia arvioitaessa lupa-asiakirjojen laatua ja turvallisuutta. Lisäominaisuuksien perusteella hankintayksikkö oli voinut selvittää, mikä tarjouksista oli hankintayksikölle kokonaistaloudellisesti edullisin. Lisäominaisuuksien siten katsottava liittyvän hankinnan kohteeseen.

Siitä huolimatta, että lisäominaisuuksien oli katsottava liittyvän hankinnan kohteeseen, asiassa oli vielä unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä todetun mukaisesti yhdenvertaisen kohtelun, syrjintäkiellon ja avoimuuden periaatteen noudattamisen varmistamiseksi selvítettävä, että tarjousten vertailuperusteet olivat puolueettomia.

Lisäominaisuuksissa ei ollut viitattu tiettyyn patenttiin tai patenttihakemuksen tai edes tietyn patentin tai patenttihakemuksen mukaisiin patenttivaatimuksiin, jotka täsmentävät patentin suoja-
piirin. Lisäominaisuuksia ei myöskään ollut määritelty täysin samoin kuin voittaneen tarjoajan eurooppapatentin ja eurooppapatenttihakemuksen patenttivaatimuksia. Korkein hallinto-oikeus katsoi, että lisäominaisuuksia oli tästä syystä pidettävä vertailuperusteina puolueettomina, eivätkä ne rinnastuneet sellaisiin unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä tarkoitettuihin hankintasopimuksen tekoperusteisiin, joissa oli potentiaalisia tarjoajia syrjivällä tavalla edellytetty esimerkiksi tietyn laatumerkin käyttämistä. Asiassa esitetyt, osin keskenään ristiriitaiset, asiantuntijalausunnat eivät antaneet aihetta arvioida vertailuperusteiden puolueettomuutta toisin.

Pelkästään se seikka, että vain harva tarjoaja olisi kyennyt tarjoamaan kyseisiä lisäominaisuuksia, ei sellaisenaan merkinnyt tarjoajien yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista. Korkein hallinto-oikeus katsoi, että tarjouspyyntöä ei ollut pidettävä syrjivänä siinäkin tapauksessa, että vain voittaneella tarjoajalla olisi tosiasiallisesti ollut mahdollisuus tarjota kysymyksessä olevat lisäominaisuudet. Yhdenvertaisen kohtelun velvoitteesta ei myöskään johdettu, että hankintayksikön olisi tullut vertailuperusteiksi valikoida ohella antaa tarjousten vertailussa laatu- ja hintapisteitä myös muista, tarjoajan käytössä olevia teknisiä ansioita kuvaavista ominaisuuksista, jotka eivät olleet tarjouspyynnössä edellytetyn mukaisia.

Laki julkisista hankinnoista (348/2007 myöhemmine muutoksineen) 1 § 1 momentti, 2 § 1 momentti, 5 § 19 kohta, 40 § 1 momentti, 41 § 1 momentti 7 kohta, 44 § 1 momentti, 2 momentti 2 kohta ja 3 momentti sekä 62 § 1 momentti Unionin tuomioistuimen tuomio C-368/10, komissio v. Alankomaat (EU:C:2012:284, tuomion 86 ja 87 kohta) sekä tuomio C-513/99, Concordia Bus Finland (EU:C:2002:495, tuomion 85 kohta)

KHO:2017:153

Vesiasia – Hallintopakko – Vesialue – Vesijätön lunastus – Vesialueen täyttö – Läjitys

ELY-keskus oli vesilain valvontaviranomaisena pannut aluehallintovirastossa vireille hakemuksen, jossa se oli vaatinut ennallistamistoimia vesilain vastaisen vesialueen täytön vuoksi. Hakemuksen mukaan täyttö oli tehty vuoden 2007 jälkeen ja ennen vuoden 2013 lokakuuta. Hallintopakko hakemuksessa tarkoitettua aluetta oli vesijätön lunastustoimituksessa vuonna 2014 pidetty kiinteistön edustalle muodostuneena vesijätöalueena. Alue oli lunastettu ja liitetty kiinteistöön. Toimitus oli lainvoimainen. Aluehallintovirasto oli hylännyt ELY-keskuksen hakemuksen, koska hakemuksen kohteena olevaa aluetta oli pidettävä maa-alueena vesijätön lunastustoimituksen perusteella. Hallinto-oikeus oli samalla perusteella hylännyt ELY-keskuksen valituksen aluehallintoviraston päätöksestä.

Siltä osin kuin hallintopakko hakemuksen kohteena olevat toimenpiteet oli tehty ennen vuotta 2012, toimenpiteiden lainmukaisuutta oli arvioitava vanhan vesilain (264/1961) säännösten mukaisesti.

Kysymys siitä, oliko ELY-keskuksen hakemuksen kohteena oleva alue luettava vanhaa vesilakia sovellettaessa maa- vai vesialueeksi, määräytyi mainitun lain 1 luvun 6 §:n 1 momentin nojalla. Mainitun säännöksen mukaan vesialueen rajana maata vastaan pidettiin keskivedenkorkeuden korkeuden mukaan rantaviivaa. Jos vedenkorkeus oli pysyvästi muuttunut, määrättiin sanottu raja muutoksen jälkeen todettavien vedenkorkeuksien mukaan. Vanhan vesilain 1 luvun 15 §:n 1 momentissa tarkoitettu ilman asianmukaista lupaa kielletty vesiympäristön muutos tai seuraus oli siis voinut kohdistua myös maa-alueeseen tämän alueen kuuluessa vesiympäristöön.

Kiinteistömuodostamislain mukainen vesijätön lunastustoimitus ei edellä lausuttu huomioon ottaen saanut sellaista oikeusvoimaa, että vanhaan vesilakiin perustuvan hallintopakon käyttäminen ei edes lähtökohtaisesti olisi ollut mahdol-

lista siinä tilanteessa, että hallintopakon kohteena oleva alue oli toimituksessa liitetty vesijätön osaksi kiinteistöä. Tähän nähden pelkästään sillä seikalla, että nyt kysymyksessä ollut alue oli liitetty kiinteistöön vesijätöalueena, ei ollut oikeudellisesti ratkaisevaa merkitystä arvioitaessa sitä, oliko mahdollisesta vesialueen täytöstä voinut aiheutua vanhan vesilain 1 luvun 15 §:n 1 momentissa tarkoitettu lupaa edellyttänyt muutos tai seuraus.

Kun aluehallintovirastolla ja hallinto-oikeudella oli ollut tästä asiasta toinen käsitys eikä hallintopakon edellytyksiä ollut käsitelty asianmukaisessa laajuudessa vesilain säännösten nojalla, aluehallintoviraston ja hallinto-oikeuden päätökset oli kumottava ja asia oli palautettava aluehallintovirastolle uudelleen käsiteltäväksi.

Vesilaki 14 luku 4 § 1 momentti
Vesilaki (264/1961) 1 luku 1, 6 ja 15 §

KHO:2017:154

Yhtiöoikeudelliset hallintotoimet – Asunto-osakeyhtiö – Eriytyinen tarkastus – Varsinainen yhtiökokous – Ehdotuksen käsitteleminen – Riittävän kannatuksen toteaminen – Asian siirtäminen ylimääräisessä yhtiökokouksessa käsiteltäväksi

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavana oli kysymys siitä, oliko erityisen tarkastuksen toimitamista haettu aluehallintovirastolta asunto-osakeyhtiölain edellyttämällä tavalla. Eriytyisen tarkastuksen toimittamista oli asunto-osakeyhtiön varsinaisessa yhtiökokouksessa ehdottanut kaksi osakkeenomistajaa, jotka yhteensä omistivat 16,66 prosenttia yhtiön kaikista osakkeista. Varsinaisessa yhtiökokouksessa oli kuitenkin päätetty, että erityisen tarkastuksen toimittamista koskeva asia siirretään ylimääräisessä yhtiökokouksessa käsiteltäväksi.

Korkein hallinto-oikeus katsoi asunto-osakeyhtiölain 9 luvun 13 §:n sanamuoto ja lain esityöt sekä asiassa esitetty selvitys huomioon ottaen, että erityisen tarkastuksen toimittamista koskevaa ehdotusta oli käsitelty ja kannatettu asunto-osakeyhtiön varsinaisessa

yhtiökokouksessa lain edellyttämällä tavalla. Koska ehdotuksen olivat tehneet yhteensä riittävän omistusosuuden omaavat osakkeenomistajat, asiasta ei ole ollut tarpeen toimittaa äänestystä. Koska erityisen tarkastuksen toimittaminen ei myöskään edellytä yhtiökokouksen päätöstä, ehdotuksen siirtämisellä ylimääräisessä yhtiökokouksessa käsiteltäväksi ei ollut asiassa merkitystä. Asunto-osakeyhtiölain 9 luvun 13 §:ssä mainitut yhtiökokouskäsitteitä ja kannatus- ta koskevat edellytykset olivat täyttyneet jo varsinaisessa yhtiökokouksessa. Tämän vuoksi korkein hallinto-oikeus kumosi hallinto-oikeuden päätöksen ja palautti asian hallinto-oikeudelle uudelleen käsiteltäväksi erityisen tarkastuksen toimittamista koskevien muiden edellytysten selvittämiseksi.

Asunto-osakeyhtiölaki 9 luku 13 §

Verotusasiat

KHO:2017:134

Oikeudenkäyntikulut – Julkisen asianosaisen oikeudenkäyntikulut – Yksityisen asianosaisen korvausvelvollisuus – Ilmeisen perusteeton vaatimus – Henkilökohtaisen tulon verotus

A oli verotuksen oikaisulautakunnassa ja edelleen hallinto-oikeudessa vaatinut, että hänen Asunto Oy B:n yhden huoneiston hallintaan oikeuttavien osakkeiden luovutuksesta saamansa voitto poistetaan hänen veronalaisista tuloisistaan, koska kyse on ollut oman asunnon luovutusvoitosta. Se, että asunnossa oli asunut vuokralaisia samaan aikaan kuin A oli kertonut asuneensa siellä, oli käynyt ilmi vasta, kun Veronsaajien oikeudenvallontayksikkö oli hankkinut asian hallinto-oikeuskäsittelyä varten lisäselvitystä muun ohella tiliteidustelija tekemällä. Oikeudenvallontayksikkö oli hallinto-oikeudelle suullisen käsittelyn jälkeen toimittamassaan loppulausunnossa vaatinut, että A oli velvoitettava korvaamaan oikeudenvallontayksikölle hallinto-oikeusvaiheessa aiheutuneet ylimääräiset oikeudenkäyntikulut.

Hallinto-oikeus oli hylännyt A:n valituksen ja Veronsaajien oi-

keudenvallontayksikön vaatimuksen. Asiassa saadun selvityksen perusteella hallinto-oikeus oli johtopäätöksensä todennut, ettei ollut uskottavaa, että A olisi tosiasiassa asunut kyseisessä asunnossa ainakaan samanaikaisesti siellä asuneiden vuokralaisten kanssa.

Veronsaajien oikeudenvallontayksikkö vaati korkeimmassa hallinto-oikeudessa A:n velvoittamista korvaamaan sille hallinto-oikeusvaiheessa aiheutuneet ylimääräiset oikeudenkäyntikulut. Korkein hallinto-oikeus katsoi päätöksestään tarkemmin ilmenevin perusteiden, että kysymys ei ollut vain siitä, että A olisi hallinto-oikeudelle osoittamassaan valituksessa jättänyt kertomatta itselleen epäedullisia seikkoja. Sen sijaan hän oli pyrkinyt tietoisesti luomaan olemattomasti väärän kuvan niistä seikoista, joilla hänen oli täytynyt ymmärtää olevan merkitystä arvioitaessa hänen asumistaan ja sen yhtäjaksoisuutta. Hänen oli siten katsottava esittäneen ilmeisen perusteettoman vaatimuksen niin, että hänet voitisiin velvoittaa korvaamaan Veronsaajien oikeudenvallontayksikön oikeudenkäyntikuluja.

Hallintolainkäyttölaki 74 § 3 momentti
Laki verotusmenettelystä 26 § 4 momentti

KHO:2017:143

Arvonlisävero – Rakentamispalvelun oma käyttö – Perustajarakentaminen – Veron peruste – Välillisten kustannusten osuuden laskeminen – Neljän vuoden liukuva keskiarvo

Rakennustoimintaa harjoittava A Oy myi rakentamispalveluja ulkopuolisten tahojen lisäksi perustamilleen asunto-osakeyhtiöille arvonlisäverolain 31 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla, jolloin veron perusteena arvonlisäverolain 75 §:n 2 kohdan mukaan oli rakentamispalvelusta aiheutuneet välittömät ja välilliset kustannukset. A Oy oli tilikauden aikana kirjannut kuukausittain oman käytön veron perusteeseen arvion mukaisen määrän välillisiä kustannuksia ja tilikauden lopussa täsmäntänyt tätä määrää. Täl-

löin A Oy oli laskenut perustajarakentamiseen kohdistettavat oman käytön arvonlisäveroon luettavat välilliset kustannukset osuutena yhtiön kaikista välillisistä kustannuksista ulkopuolisille suoritetujen rakentamispalvelujen ja perustajarakentamisen liikevaihtojen suhteessa. Kunakin tilikautena liikevaihtojen suhteena oli käytetty neljän vuoden liikevaihtojen suhteen liukuva keskiarvo. A Oy perusteli tämän laskentatavan käyttämistä muun ohella Rakenusteollisuus RT ry:n arvonlisävero-oppaassa annettulla suosituksella. Verohallinto oli suoritetuun verotarkastukseen perustuen toimittanut A Oy:n arvonlisäveron maksuunpanot tilikausilta 2010–2012 tilikausikohtaisten liikevaihtojen suhteiden perusteella.

Korkein hallinto-oikeus totesi, ettei arvonlisäverolaissa ole säännöksiä siitä, miten perustajarakentamiselle kohdistettavien välillisten kustannusten osuus on laskettava. A Oy:n käyttämä liikevaihtojen neljän vuoden liukuvaan keskiarvoon perustuva laskentatapa, jota A Oy oli käyttänyt johdonmukaisesti tilikaudesta toiseen, johti pidemmällä aikavälillä A Oy:n harjoittaman toiminnan kustannusrakennetta vastaavaan lopputulokseen. Verohallinto ei ollut näyttänyt, että A Oy käyttäessään mainittua laskentatapaa olisi ilmoittanut veroa liian vähän maksettavaksi arvonlisäverolain 176 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla. Kun lisäksi otettiin huomioon saman pykälän 3 momentin säännös, Verohallinnon toimittamille maksuunpanoille ei ollut perusteita.

Arvonlisäveron maksuunpanot ja niiden oikaisut tilikausilta 1.1.–31.12.2010, 1.1.–31.12.2011 ja 1.1.–31.12.2012.

Arvonlisäverolaki 1 § 1 momentti 1 kohta, 16 § 1 kohta, 20 §, 23 §, 31 § 1 momentti 2 kohta, 75 § sekä 176 § 1 ja 3 momentti

KHO:2017:144

Arvonlisävero – Rakentamispalvelun oma käyttö – Perustajarakentaja – Veron peruste – Veron perusteen enimmäismäärä –

Arvonlisäverodirektiivin tulkintavaikutus

A Oy myi perustamilleen asunto-osakeyhtiöille rakennuttamis- ja rakentamispalveluja arvonlisäverolain 31 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla. Veron perusteena oli arvonlisäverolain 75 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti suoritetusta palvelusta aiheutuneet välittömät ja välilliset kustannukset. Arvonlisäverolaisissa ei veron perusteelle ollut säädetty enimmäismäärää.

Korkein hallinto-oikeus katsoi toisin kuin hallinto-oikeus, ettei arvonlisäverodirektiivin 2006/112/EY 27 artiklan säännös verovelvollisen yrityksensä tarpeita varten suorittamien palvelujen rinnastamisesta vastikkeellisesti suoritettuihin palveluihin ollut sovellettavissa A Oy:n perustamilleen asunto-osakeyhtiöille suorittamiin palveluihin. Näin ollen A Oy:n suorittamien palvelujen veron perusteen enimmäismääränä ei voitu pitää arvonlisäverodirektiivin 77 artiklan säännöksen mukaista liiketoimien käypää markkina-arvoa.

A Oy:n perustamia asunto-osakeyhtiöitä pidettiin myös ennen asunto-osakeyhtiöiden hallinnan luovuttamista osakkeet ostaneille tahoille A Oy:stä erillisenä oikeussubjektina ja A Oy:n asunto-osakeyhtiöille vastiketta vastaan suorittamia rakennuttamis- ja rakentamispalveluja oli arvonlisäverodirektiivin mukaisessa järjestelmässä kohdeltava palvelujen myyntinä. Kun otettiin huomioon arvonlisäverodirektiivin tulkintavaikutus, tilanteessa, jossa perustajarakentamiskohteelle kohdistettavat välittömät ja välilliset kustannukset ylittivät arvonlisäverodirektiivin mukaisesti määräytyvän palvelujen myynnistä suoritettavan vastikkeen määrän, veron perusteena oli pidettävä mainituin tavoin määriteltyä vastikkeen määrää. Äänestys 4-1.

Arvonlisäveron maksuunpanot tilikausilta 1.1.-31.12.2009 ja 1.1.-31.12.2010.

Arvonlisäverolaki 1 § 1 momentti 1 kohta, 20 §, 23 §, 31 § 1 momentti 2 kohta, 73 § 1 momentti ja 75 § 1 momentti 2 kohta
Yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä annettu neuvoston direktiivi 2006/112/EY 2 artikla 1 kohta

c alakohta, 26 artikla, 27 artikla, 73 artikla, 75 artikla ja 77 artikla Unionin tuomioistuimen tuomio asiassa C-16/14, Property Development Company Vrt. KHO 2004/638

KHO:2017:145

Elinkeinotulon verotus – Tulon veronalaisuus – Siirtohinnoittelu – Konserni – Palveluja tarjoava konserniyhtiö – Toiminnanohjausjärjestelmä – Palvelumaksu – Kustannustenjakojärjestelmä – Enterprise Resource Planning

A-konsernissa oli vuonna 2004 käynnistetty Enterprise Resource Planning eli ERP-hanke. Hanketta varten konserniin oli perustettu uusi yhtiö B Oy, joka oli lisensoinut ulkopuoliselta toimittajalta järjestelmän, jonka toiminnalliset ominaisuudet B Oy oli määrittänyt A-konsernin tarpeita varten. Muiden konserniyhtiöiden kanssa tekemiensä palvelusopimusten mukaan B Oy kehitti ERP-järjestelmää, hankki tarvittavat ohjelmistolisenssit, laitteistot, toimisto- ja konsultointipalvelut sekä tarjosi räätälöityjä palveluja konserniyhtiöiden käyttöön. B Oy:lle oli kertynyt hankkeesta vuosina 2005–2009 materiaalien ja palveluiden hankkinoista aiheutuneita kuluja, henkilöstökuluja, korkokuluja ja muita kuluja. B Oy oli veloittanut hankkeesta aiheutuneita kuluja lisättyinä voittolisällä muilta konserniyhtiöiltä vuodesta 2006 alkaen palvelumaksuina sitä mukaa, kun kyseessä oleva konserniyhtiö oli ottanut ERP-järjestelmän käyttöönsä.

Verovuosilta 2005–2009 toimitetuissa jälkiverotuksessa ja verotuksen oikaisuissa verovelvollisen vahingoksi oli katsottu, että B Oy:n olisi tullut veloittaa toiminnanohjausjärjestelmään kohdistuvat kulut hankkeeseen osallistuvilta muilta konserniyhtiöiltä sitä mukaa, kun ne olivat syntyneet. B Oy:n verotettaviin tuloihin oli tällöin lisätty sanottuina verovuosina veloittamatta jääneeksi katsotut määrät.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että A-konsernissa oli valittu ERP-hankkeen toteuttamistavaksi malli, jossa yksi konserniyhtiö on tarjonnut muille konserniyhtiöille ERP-järjestelmän kehittämisen ja muita palveluja ja jossa muut kon-

serniyhtiöt ovat suorittaneet palvelumaksuja vastikkeena saamistaan palveluista. B Oy:n ja muiden konserniyhtiöiden ei ollut katsottava tällöin sopineen ERP-hankkeen toteuttamistavan osalta ehdoista, jotka olisivat poikenneet siitä, mitä toisistaan riippumattomien osapuolten välillä olisi sovittu. Koska muut A-konsernin yhtiöt olivat ottaneet ERP-järjestelmän käyttöön vaiheittain verovuodesta 2006 alkaen, korkein hallinto-oikeus kumosi verovuoden 2005 osalta hallinto-oikeuden ja verotuksen oikaisulautakunnan päätökset sekä B Oy:n jälkiverotuksen. Verovuosien 2006–2009 osalta asia palautettiin Verohallinnolle B Oy:n ERP-järjestelmän käyttöön ottaneilta konserniyhtiöiltä veloittamien palvelumaksujen määrien markkinaehtoisuuden selvittämiseksi. Verovuodet 2005–2009.

Laki verotusmenettelystä 31 § (1558/1995) ja 31 § 1 momentti (1041/2006)

KHO:2017:146

Elinkeinotulon verotus – Siirtohinnoittelu – Konserni – Kotimainen emoyhtiö – Palvelumaksu – Voittolisä – Kustannusvoittolisämenetelmä – Vertailukelpoinen yhtiö

A Oyj oli tuottanut tytäryhtiöilleen toimitusketjuja koskevia palveluita, markkinointi- ja tuotemerkkien hallinnointipalveluja sekä henkilöstö- ja atk-palveluja. A Oyj:n tarjoamat palvelut olivat pääosin käsitteineet konserniyhtiöiden toimintojen koordinoitua ja yhdenmukaistamista. A Oyj:n liikevaihto oli koostunut lähes yksinomaan näiden hallintopalvelujen myynnistä saaduista palvelumaksuista. Palvelumaksuina A Oyj oli veloittanut palveluiden tuottamisesta aiheutuneita kustannuksia vastaavan määrän ilman voittolisää.

Verohallinto oli verotarkastushavaintojen perusteella lisännyt A Oyj:n verotettaviin tuloihin jälkiverotuksen ja verotuksen oikaisuin verovelvollisen vahingoksi seitsemän prosentin voittolisää vastaavat määrät. Voittolisien määrät oli vahvistettu verotarkastuksen yhteydessä Bureau van Dijkkin Amadeus-tietokannasta tehdyn vertai-

luhaun perusteella. Vertailuyhtiönä oli tällöin ollut yhdeksän konsultointia harjoittavaa itsenäistä yhtiötä.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että A Oyj:n olisi tullut veloittaa konserniyhtiöiltään palveluiden tuottamisesta aiheutuneita kustannuksia vastaavan määrän lisäksi voittolisä, jotta sen perimät palvelumaksut olisivat olleet markkinaehtoiset. A Oyj:n perimien palvelumaksujen markkinaehtoista voittolisää ei kuitenkaan ole tullut määrittää ulkopuolisten vertailuyritysten voiton tason perusteella, koska itsenäisten konsultointiyhtiöiden ja konsernien emoyhtiöiden tarjoamat palvelut eroavat siten, että erot vaikuttavat merkittävästi voittolisän määrään vapailla markkinoilla, ja koska eroja ei ole mahdollista eliminoida kohtuullisen tarkoilta korjauksilla. Markkinaehtoinen voittolisä oli sen sijaan määritettävä ottaen huomioon se hyöty, jota A Oyj:n tarjoamat hallintopalvelut olivat voineet konserniyhtiöille tuottaa. Kun otettiin huomioon A Oyj:n tarjoamien palveluiden luonteesta saatu selvitys, yhtiön verotettaviin tuloihin lisättyjen voittolisien

määriä alennettiin vastaamaan kolmen prosentin voittolisää. Verovuodet 2005–2007.

Laki verotusmenettelystä 31 § (1558/1995) ja (1041/2006)

KHO:2017:149

Lahjavero – Verovelvollisuuden alkamisajankohta – Trusti

Hakija A oli pyytänyt Verohallinnolta ennakkoratkaisua muun ohella siitä, katsotaanko hänen isänsä B:n Jersey saarelle perustamaan trustiin siirretyn varallisuuden ja sen kerryttämän tuoton tulevan A:n omistukseen ja määräysvaltaan perintö- ja lahjaverolain 1 §:n 1 momentissa tarkoitettulla lahjasaannolla sillä hetkellä, kun hän saa varoja tosiasiallisesti haltuunsa trustista.

Hakija oli trustin ainoa ensisijainen edunsaaja. Trusti ei ollut Jerseyllä itsenäinen erillinen oikeussubjekti eikä myöskään erillinen verosubjekti. Järjestelyn erityispiirteen muodosti se, että trustissa oli edunvalvojan lisäksi myös suojelija ja komitea. Komiteaan kuuluivat trustin perustamiskirjan

mukaan A ja tämän elossa olevat vanhemmat.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että trustiin siirrettyjä varoja ei voida pitää Suomen verolainsäädännön soveltamisen kannalta trustin tai sen edunvalvojan omaisuutena. Trustijärjestely ja komitean kokoonpano huomioon ottaen A:n ei kuitenkaan katsottu saaneen lahjaa haltuunsa perintö- ja lahjaverolaisa tarkoitettulla tavalla vielä trustin perustamishetkellä, vaan tämä tapahtui vasta siinä vaiheessa, kun hän sai varallisuuden trustista tosiasiallisesti haltuunsa. Mikäli hakijan isä oli kuitenkin kuollut ennen kuin hakijalle tosiasiallisesti siirrettiin varoja trustista, komitean kokoonpano ja sen myötä hakijan vaikutusvalta trustivarallisuuteen oli tällöin muuttunut ratkaisevasti ennen varojen siirtämistä trustista. Kyseisessä tilanteessa ei voitu enää katsoa, että A saisi lahjan silloin, kun hän sai varat tosiasiallisesti haltuunsa. Ennakkoratkaisu.

Perintö- ja lahjaverolaki 1 § 1 momentti, 20 § 1 momentti ja 39a § 2 momentti
Vrt. KHO 2013:51

Toimitus: Ville Rautapää
Alma Talent
shop.almatalent.fi
pro.almatalent.fi/#suomenlaki